

Wiosną 2015 roku odbyły się XXIII Dni Ziemi w Sosnowcu

Młodzi sosnowiczanie prześledzili zmieniający się krajobraz swojego miasta

Raz jeszcze sosnowieckie placówki oświatowe były areną obchodów Dni Ziemi. Tegoroczna edycja Dni Ziemi była bardziej niż te w poprzednich latach związana z Wydziałem Nauk o Ziemi UŚ, co wynikało z zapowiadanego przekazania pałeczki przez inicjatorkę całego przedsięwzięcia Panią Profesor Marię Pulinową młodszemu pracownikowi uczelni. Nowym koordynatorem wydarzeń ekologicznych został dr hab. Adam Hibszer – pełnomocnik do spraw współpracy ze szkołami. Imprezom towarzyszyło hasło „ZMIENIAJĄCY SIĘ KRAJOBRAZ MOJEGO MIASTA”. Organizatorzy ekologicznych imprez tak poprowadzili dzieci i młodzież, aby poznała głębiej przemiany, jakie dokonują się na terenie miasta Sosnowca.

Skierowanie uwagi młodych sosnowiczian na zmieniające się oblicze swojej Małej Ojczyzny jest ważne w świecie coraz bardziej zagubionych, spieszących się nie wiadomo dokąd i po co ludzi. Był to czas refleksji czy zmiany w krajobrazie miasta, jakie dokonują się w ostatnich latach, możemy ocenić pozytywnie i czy mamy wpływ na to, w jakim kierunku one podążają. W tym roku mieszkańców i gości przemierzających się po terenie Sosnowca o trwaniu XXIII Dni Ziemi informowały plakaty, na których symboliczny zielony listek z kulą ziemską „przyleciał” do nowoczesnego centrum miasta.

Do bieżącej edycji Dni Ziemi postanowiono – tradycyjnie pod koniec marca - włączyć Międzynarodową Wystawę i Giełdę Mineralów, Skał i Skamieniałości. Było to już 55-te (!!!) spotkanie miłośników ciekawych okazów geologicznych i wytwórców biżuterii z mieszkańcami miasta, regionu i dalej.

W kwietniu, w okolicach Międzynarodowego Dnia Ziemi, kilku wykładowców WNoZ – w „Noc z geografią przed maturą” – systematyzowało wiedzę uczniów, którzy niebawem przystępowali do nowej formuły

egzaminu maturalnego, odtąd wyłącznie na poziomie rozszerzonym. Dokładnie 22 kwietnia, kiedy na całym świecie mówi się o potrzebie wzmożonej troski o środowisko przyrodnicze, Muzeum Wydziałowe przyjmowało grupy szkolne na zajęcia warsztatowe. Dzień później Katedra Geografii Regionalnej i Turystyki oraz studenci Koła Naukowo-Podróżniczego „Denali” urządzili Dzień Geografa.

Imprezy małe i duże przetoczyły się również przez sosnowieckie przedszkola i szkoły. Znowu organizujący je nauczyciele-pasjonaci zadbali o to, aby każdy znalazł coś dla siebie. Uczyć się i bawić mogli uczestnicy w bardzo różnorodny sposób. Były konkursowe testy wiedzy, pojedyncze prelekcje, ekologiczne korowody, tzw. żywe lekcje przyrody, konkursy plastyczne i warsztaty. „Bawiły się” całe szkoły i przedszkola.

W tym przekazie najwięcej uwagi warto poświęcić najmłodszym uczestnikom sosnowieckich Dni Ziemi. Bo właśnie w takiej formie przedszkolacy przeżywają czasami swoje pierwsze ukierunkowane na zabawę ale i też na naukę spotkania z przyrodą i ekologią. Adresatami i uczestnikami XXIII Dni Ziemi byli także uczniowie sosnowieckich szkół. Wspaniałe imprezy miały miejsce co najmniej w 12 szkołach. Wśród działań zgłoszonych do koordynatora było kilka szkół podstawowych (m.in. SP 8, 20, 21, 23, 40 i 46), kilka gimnazjów (Gim 2, 6, 15) oraz szkoły ponadgimnazjalne (CKZiU, licea im. B. Prusa i im. St. Staszica).

Zatrzymajmy się przy wybranych imprezach.

PRZEDSZKOLA

Tradycją jest już to, że uczestnikami imprez przedszkolnych są dzieci z placówek zaprzyjaźnionych, niekoniecznie sąsiednich. W niektórych sosnowieckich przedszkolach działa grono niezwykle aktywnych nauczycielek, które realizują elementy autorskich programów ukierunkowanych na troskę o środowisko naturalne naszego miasta i regionu.

W kolejne kwietniowe dni w przedszkolach trwała szczególna zabawa, wzmocniona udziałem całego personelu, słyhać było śpiewy, radosne rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, rebusów. Tak rozbudza się u najmłodszych troskę o przyszły stan naszego otoczenia. Tak uczy się ekologicznych zachowań.

W przedszkolu „na Juliuszu” (PM 34) kol. Bożena Gajdzik od 15 lat koordynuje mityngi ekologiczne przypadające na czas trwania DZ. Również i w tym roku przedszkolaki z 4 placówek drużynowo rozwiązywały przyrodnicze zagadki związane z zielonym krajobrazem swojego otoczenia, bowiem PM 34 dosłownie sąsiaduje z lasem. Zachętą do wyjścia w las był – jak co roku - autorski wiersz koleżanki:

- Miasto nasze ukochane z krajobrazów jest utkane...

Zajęcia współprowadził leśniczy. Dodatkowo były zabawy ruchowe, kalkowanie kory aby umieć potem rozpoznawać drzewa (umiejętność przydatna na całe życie!). Dla kol. Gajdzik widok zaangażowanych i rozentuzjasmowanych dzieci, które pod koniec mityngu otrzymują medal „Tropiciela przyrody w lesie”, to bodziec do organizowania takich imprez w następnych latach.

W „Wizji” przedszkola przy Gwiazdnej (PM 40) zapisano m.in. że *W tym przedszkolu dziecko poznaje przyrodę, uczy się obcować z nią, aby od najmłodszych lat dbać o nią.* I tak rzeczywiście jest, czemu przewodzi umiejąca doskonale wydobyć możliwości twórcze dzieci kol. Izabella Rejzowicz wraz z zespołem. Było to zabawowe „Odkrywanie przyrody Sosnowca” Miał również miejsce konkurs plastyczny pt. „Przyroda Sosnowca wiosną”.

W Przedszkolu Miejskim Nr 45 kolejny raz trzy niestrudzone nauczycielki tej placówki: Beata Witko, Katarzyna Nizioł i Ewa Fudała-Łabuś ogłosiły Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „W krainie dinozaurów”. Nadesłano ponad dwieście prac z różnych zakątków Polski. Zwyciężyła praca chłopca z niewielkiego Stąporkowa. Tradycją – prawie wyłącznie w tym przedszkolu – są podczas Dni Ziemi wspólne warsztaty dzieci i ich rodziców.

W największej sali budynku przedszkola na Środuli (PM 51) dzieci z 4 różnych placówek uczestniczyły w zabawach badawczych i zręcznościowych, m.in.: „Pokaz mody śmieciowej”, „Budowle w naszym mieście w przyszłości”, „Oszczędzaj wodę”. Imprezie towarzyszył konkurs plastyczny pt. „Sosnowiec, moje miasto za 100 lat”. Całość poprowadziły kol. A. Jagoda i H. Gierczak.

SZKOŁY PODSTAWOWE I GIMNAZJA

Tylko SP 20 wymyśliła korowód ekologiczny po swojej dzielnicy Dańdówce. Przemarsz „Zielonych” miał przypomnieć przechodniom, że miasto właśnie obchodzi Dni Ziemi. Szkoła została na całe tygodnie udekorowana wiosennymi plakatami o tematyce ekologicznej. Taki wystrój korytarzy, jak również sali przyrodniczej, to oczko w głowie nauczycielki przedmiotu kol. Ewy Jurkiewicz-Dłutek. Na stronie internetowej szkoły ta prawdziwa pasjonatka nauczania przyrody opisała swoje metody zaciekania uczniów poznawaniem zielonego otoczenia. Na terenie Sosnowca uczniowie tej właśnie szkoły w największym stopniu włączyli się w akcję pisania LISTÓW DLA ZIEMI. .Poznajmy przynajmniej jeden z ciekawszych fragmentów:

- *Dziękuję Ci za to, że jesteś, że tutaj mamy swój dom. Dziękuję za szum morza, powiew wiatru, kolory zachodzącego słońca. Chcę wyrazić swój hołd za to, że dajesz nam wszystko, co jest nam potrzebne do życia. Że dajesz nam dzień, abyśmy mogli pracować i uczyć się. Za to, że dajesz nam noc, abyśmy mogli odpoczywać (Konrad Kuk).*

Świetnym przekazem edukacyjnym było w Dzień Ziemi odczytanie najładniejszych listów przez szkolny radiowęzeł.

Z ważnych imprez koordynowanych w SP 23 przez kol. Marzenę Szydło wymienić warto miejski konkurs plastyczny pt. Jan Paweł II w Sosnowcu. W rok po kanonizacji Wielkiego Polaka ciągle ma to dodatkową wymowę. Przeprowadzono też konkurs na piosenkę ekologiczno-turystyczną w kategorii dzieci przedszkolnych.

O tym jak bogato, ciekawie, kształcąco i wychowawczo edukuje się młodych sosnowiczank można przekonać się ze strony internetowej SP 40 (www.sp40.sosnowiec.edupage.org). W zakładce „konkursy” znalazł się pełny przegląd imprez jakie szkoła w osobie kol. Alicji Ogurek i zespołu (M. Hamryszak, M. Hollek) przygotowała dla uczniów od kl. I po VI. Szkoła ta była organizatorem *Miejskiego konkursu „Wirtualny wiosenny spacer”*, w którym wzięli udział uczniowie 7 innych sosnowieckich szkół podstawowych: Organizatorki przygotowały komputerowy test przyrodniczo – ekologiczny dla sprawdzenia wiedzy i umiejętności w obszarach: miasto, las, łąka, ekologia, ochrona.

W okolicy Międzynarodowego Dnia Ziemi SP 40 wzięła udział w Ogólnopolskiej Akcji „Listy dla Ziemi”. W listach dzieci namawiały dorosłych do działań proekologicznych. Dodam w tym miejscu, że w 2015 roku tematem przewodnim było ograniczanie ilości odpadów opakowaniowych, właściwa ich segregacja oraz promocja postaw ekologicznych ze strony konsumenta. Wybrany list został wysłany na Konkurs Ogólnopolski. Z kolei najmłodszy uczniowie tej szkoły postanowili zabawić się w ogrodników. Na grządkach w przylegającym

do szkoły ogródku założyli uprawę rzodkiewki, kolendry, rzeżuchy, kalarepki oraz dyni. Najpierw spulchnili, odchwaścili i zagrabili glebę, następnie wysiali nasiona i podlali uprawy. To prawdziwa nauka przez działanie i obserwację. Teraz dzieci systematycznie nawadniają grządki i dbają o swoje uprawy, a warzywa i zioła pięknie rosną.

Szkoła Podstawowa Nr 46 była po raz ósmy gospodarzem Miejskiego Konkursu pt. *Mieszkam w Sosnowcu*. Kol. Barbara Wybraniec z zespołem (A. Danielewska, M. Piotrowska) opracowała konkurs wiedzy o bieżącym

użytkowaniu sosnowieckich obiektów zabytkowych oraz ich lokalizacji w konkretnej dzielnicy miasta. 21 i 22 kwietnia uczniowie wszystkich klas ubrani byli „na zielono”, a na

swoich lekcjach wychowawczych słuchali o historii obchodów Dni Ziemi w naszym mieście, którą to ta szkoła współtworzy w stopniu wybitnym. Najbardziej aktywni uczestnicy różnych wydarzeń ekologicznych w szkole przy Gwiazdnej wzięli potem udział w „Tęczowych warsztatach”.

W tym roku szkolnym bardzo aktywnie do programu XXIII Dni Ziemi włączyło się Gimnazjum Nr 2 na Dańdówce, gdzie kol. M. Marszałek-Hałas i M. Kisielewska przygotowały konkursy pozwalające uczniom na wykorzystanie fotografii do opracowania prezentacji multimedialnych w programie Power Point, a mówiących o zmianach w krajobrazie Sosnowca. Ciekawostką było obejrzenie akcji przesunięcia kapliczki przy ul. Wygoda w związku z pracami drogowymi.

SZKOŁY ŚREDNIE

Środowisko szkół średnich w ostatnich latach trwania Dni Ziemi rusza jako pierwsze i jest to IV LO im. St. Staszica. Bardzo interesujący był w tym roku VI Konkurs „Z energetyką w przyszłość”, gdyż odbywał się (po raz drugi) w murach Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej, w czasie trwania II Ogólnopolskiego Kongresu Energetycznego. Kol. Ewa Chałupska i Beata Jaromin wypracowały formułę, która cieszy się w całym kraju wielkim zainteresowaniem, bowiem zgłosiły się aż 133 drużyny (prezentacje) oraz 104 uczniów indywidualnych (plakat). Celem tego wydarzenia było zwrócenie uwagi na zagadnienia dotyczące konwencjonalnych i niekonwencjonalnych sposobów pozyskiwania energii. To dodatkowo kolejny głos w dyskusji nt. nowego potencjalnego polskiego źródła energii – gazu łupkowego. Dobrze, że głos podjęty przez młodych ludzi. Najlepsi uczestnicy konkursu na plakat oraz nt. energetyki, znowu otrzymali bilet do Europarlamentu w Brukseli. Od kilku lat jest to prezent dla młodzieży pochodzący od mecenasa konkursu – prof. Jerzego Buzka. Trzeba podkreślić nie tylko bardzo wysoką rangę konkursu, ale również jego poziom naukowy i niesłabnące zainteresowanie w całej Polsce.

W Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU) kol. Beata Polniak, A. Gałużny i J. Czuber zaprosiły gimnazjalistów na VIII Miejski Konkurs Ekologiczny. Jak w wielu placówkach miasta sprawdzano wiedzę z zakresu ochrony środowiska, oceniano też scenki ekologiczne, plakaty oraz prezentacje. Natomiast w „Prusie“ Dni Ziemi przebiegają podobnie od pierwszej edycji. Pokazywano na finale prace wykonywane w sosnowieckich szkołach średnich jako plakat albo makieta, fotoreportaż i wiersz odpowiadające na pytanie: *Jak duży wpływ na wygląd mojego miasta miał człowiek? Czy były to przemysłane zmiany? Dokąd zmierzamy?* Koordynatorem działań była kol. Jolanta Kamińska-Sroka.

TECZOWE WARSZTATY

Stanowią one osobny rozdział w zestawie imprez Dni Ziemi. Po raz pierwszy, ale tym razem w gościnnych progach sosnowieckiej filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej przy ul. Zegadłowicza, grupa nauczycieli Gimnazjum Nr 6, rodzina Gawlików i kilku innych sympatyków takich spotkań w pewien majowy poniedziałek przeprowadziła zajęcia warsztatowe. Uczestnicy wyjątkowo mocno poddali się tematowi zmian miejskiego pejzażu architektonicznego, zarówno od strony powstawania architektury nowoczesnej, jak i renowacji starych obiektów.

Jak co roku Tęczowe Warsztaty kończyły się prezentacją dokonań wszystkich grup: recytacją wierszy, prac plastycznych, wyników pracy z planem Sosnowca i ujęć fotograficznych.

PAŃSTWOWY INSTYTUT GEOLOGICZNY - Państwowy Instytut Badawczy

Wielkim zainteresowaniem - jak zawsze - cieszył się konkurs geologiczno-środowiskowy kol. Pawła Woźniaka „Nasza Ziemia – środowisko przyrodnicze wczoraj, dziś i jutro”. W Oddziale Górnośląskim PIG-u konkurs miał znowu zasięg regionalny. Zjechała się młodzież z województw śląskiego i opolskiego, a rywalizacja odbyła się pod honorowym patronatem Polskiego Towarzystwa Geologicznego Oddziału Górnośląskiego i Prezydenta Miasta Sosnowca – Arkadiusza Chęcińskiego. W tym roku hasło przewodnie brzmiało: SKRZYDLATY EKSPERYMENT ZIEMI.

Wszystko zaczęło się w głębinach pradawnych mórz. Później skolonizowane zostały lądy, aż w końcu rozpoczął się nowy, śmiały eksperyment który całkowicie odmienił oblicze Ziemi – podbój przestworzy! To nie było łatwe zadanie skoro zaliczyli go nieliczni – tylko cztery linie ewolucyjne prowadzące do skrzydlatych owadów, gadów latających, ptaków i nietoperzy. Hasło XVI edycji konkursu to w pewnym sensie hołd, który chcieliśmy złożyć wszystkim znanym i nieznanym „pradawnym lotnikom” za ich determinację i poświęcenie w opanowaniu trudnej sztuki latania – tak o swoim pomysłe na temat konkursu mówi ich autor.

Wybór tematu konkursu był trafny! W roku bieżącym nadeszło znacznie więcej prac niż w latach ubiegłych. W finale regionalnym wzięło udział 634 uczniów, z czego ok. 80% stanowiły prace plastyczne ze szkół podstawowych, pozostałe to 125 nieprzeciętnych prac pisemnych ze szkół ponadpodstawowych.

W części plastycznej konkursu zwyciężyła praca uczennicy SP 6 Aleksandry Watały z Zabrze, która wykonała ją pod kierunkiem mgr Ewy Giebel. .

Na pracę pisemną uczniowie mieli do wyboru trzy tematy: 1. [Archaeopteryx lithographica przed obliczem Sądu!](#) *(Wszystko zaczęło się 154 lata temu w kamieniołomach wapieni nieopodal miejscowości Solnhofen (Bawaria, Niemcy). To właśnie tam znaleziono dziwną skamieniałość... Świat ujrzał archeopteryksa – kręgowca łączącego w swojej budowie zarówno cechy gadów (np. uzębienie, pazury), jak i ptaków (pióra). No właśnie... To, co kiedyś było oczywiste, budzi współcześnie pewne wątpliwości. Archeopteryks wciąż pozostaje zagadką dla świata nauki. Czym był? Jednym z wielu opierzonych dinozaurów machających czasami podczas biegu skrzydłami i wykonującym dzięki temu krótkie skoki/loty, czy też pierwszym ptakiem potrafiącym aktywnie latać?).*

Temat 2: Skrzydlaty eksperyment Ziemi (*Ewolucyjne powstanie zdolności aktywnego lotu niektórych zwierząt nie przyszło łatwo... Przede wszystkim wymagało czasu i przeprowadzenia istotnych zmian w budowie ciała (np. błoniaste skrzydła gadów nie pojawiły się przecież u nich z dnia na dzień). Eksperyment ten okazał się być bardzo trudny, skoro zaliczyli go nieliczni – tylko cztery linie ewolucyjne prowadzące do skrzydlatych owadów, gadów latających, ptaków i nietoperzy. Dlaczego więc zwierzęta zdecydowały się na podobny przestworzy? Jakie były zalety i wady z faktu posiadania skrzydeł?*). Uczniowie mieli wyrazić opinię przy wyborze tematu 1 albo 2. Temat ostatni: Asy przestworzy! (*Który z przedstawicieli kopalnych zwierząt – do wyboru owady, gady latające, ptaki, nietoperze zasługuje na miano pradawnego asa przestworzy? – wybór należało oczywiście uzasadnić*).

W kategorii gimnazjalnej zwyciężył Kacper Ścibski z Gim 3 w Chruszczobrodzie, natomiast najlepszym licealistą została Katarzyna Stachoń z LO w Bieruniu.

Należy w tym miejscu dodać, że pod koniec maja laureaci finału regionalnego wyjechali (wraz z opiekunami) na finał ogólnopolski tego konkursu do Warszawy. Nasza reprezentacja spisała się wspaniale, każdy z wymienionych uczniów znalazł się na podium, a ponadto K. Stachoń wróciła z ... indeksem Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Na przykładzie statystyki szesnastu edycji konkursu dobitnie widać, jak wielka jest jego popularność i oczywiście zapotrzebowanie na takie spotkanie młodych pasjonatów geologii. W ostatnich latach na stronie internetowej PIG-u PIB-u (www.pgi.gov.pl/oddzial-gornoslaski-sosnowiec kol. P. Woźniak prowadzi „Kącik młodego geologa” uzupełniany po każdej edycji konkursu. Doroczne wiosenne spotkania w Państwowym Instytucie

Geologicznym to doskonała integracja środowiska szkolnego. Wymiana myśli, poszerzenie wiedzy i ważny krok do przygotowania przyszłej polskiej Służby Geologicznej. Lokalne środowisko nauczycielskie liczy na możliwość kontynuowania wspólnego z kol. Woźniakiem odkrywania tajemnic Matki Ziemi.

„Konkurs stał się nową jakością i przestrzenią dla twórczości uczniowskiej z poważną geologią w tle. Dziś wiemy, że dzięki naszej otwartej postawie, nauka okazała się być przystępna w odbiorze i przede wszystkim – dostępna dla każdego. Co ciekawe, ewoluujący latami konkurs, jest barwnym i mocnym argumentem w obronie młodzieży przed monotonią i szarością panującą przez 45 minut w zdecydowanej większości sal lekcyjnych w szkole” - tak mówią o sosnowieckim konkursie biorący w nim udział nauczyciele.

Kończąc przegląd tegorocznych dokonań nauczycieli i uczniów w zakresie propagowania ekologicznych postaw młodych obywateli z satysfakcją odnotować trzeba zamiar współpracujących ze sobą nauczycieli organizowania następnych edycji Dni Ziemi. Cieszy fakt, że z różnych placówek napływają sygnały o nowych pomysłach imprez na wiosnę 2016 r.

To prawdziwy powód do dumy dla Pani Profesor Marii Pulinowej, która na początku lat 90-tych zainicjowała na Wydziale Nauk o Ziemi cykl spotkań służących refleksji nad wzajemnymi relacjami Ziemia-Człowiek. Nasza Pani Profesor – pomimo przekazania koordynacji imprez dr hab. A. Hibszerowi – w tym roku również interesowała się przebiegiem Dni Ziemi i ciągle cieszy się trwaniem Sosnowieckiej Wspólnoty Nauczycielskiej.

Elżbieta Markowiak